

Прѣброяването прѣзъ 1905 г. възприема напълно плана и метода, приложени при прѣдшествуващото прѣброяване прѣзъ 1900 год. Въ това отношение, излагайки мѣрките и разпоредбитѣ за организацията на настоящето прѣброяване, ние ще имаме пълно прѣдставление и за методитѣ на прѣдпослѣдното прѣброяване.

Първитѣ прѣброявания у насъ сж прѣдприемани и извършвани нѣкакъ набързо, прѣдизвикани отъ бързи нужди, подъ натиска на момента, и сж прѣдписвани само съ княжески указъ. Отсъствувала е една правилна периодичност и послѣдователност по време между отдѣлнитѣ прѣдприятия, липсвала е една точно опрѣдѣлена и строго прилагана организация на органитѣ и агентитѣ по извършване на прѣброяването. За да спомогне въ това отношение за бѣдшитѣ прѣброявания въ страната, Дирекцията на статистиката изработи прѣзъ 1897 год. специаленъ законъ за прѣброяванията, който и бѣ приетъ отъ IX-то Обикновено Народно Събрание, въ II-та му редовна сесия на 10 ноемврий 1897 г. По този законъ се извършватъ прѣброяванията въ България отъ 1900 г. насамъ.

Законътъ отъ 15 декемврий 1897 г. осигурява най-голямата възможна вѣрност, точност и пълнота на свѣдѣнията по прѣброяването чрѣзъ постановленията си въ чл. чл. 2, 12, 13, 14 и 15. Прѣди всичко, първиятъ отъ тия членове отстранява недоверieto, съ което нашето население се е отнасяло по-рано къмъ прѣброяванията, като е подозирало винаги фискални цѣли, когато му сж се искали каквито и да било статистически свѣдѣния, и като е избѣгвало, вслѣдствие на това, да дава вѣрни показания относително възрастта, сѣмейното положение, занятieto, броя на добитѣка и т. н. Този членъ постановява, че никой нѣма да бѣде лично обрѣмененъ по поводъ и на основание даденитѣ му свѣдѣния и че нѣма причини, защо да не каже всѣкой истината по въпроситѣ, които му се задаватъ, както е прѣдвидено въ слѣдвация чл. 12. Нужно е да се спечели доверieto на населението къмъ статистиката и да се привикне то само да прави своята статистика. За това въ чл. 2 се казва: „слѣдъ изработването и свеждането на общитѣ статистически таблици, картитѣ, въ които се записватъ разнитѣ статистически свѣдѣния, се изгарятъ“. Окаже ли се, обаче, че нѣкой се е опиталъ да избѣгне отъ да бѣде прѣброенъ или пъкъ е далъ невѣрни или непълни свѣдѣния, то чл. 13 прѣдвижда глобитѣ и наказанията, които му се налагатъ, а, освѣнъ това, прѣдвиденъ е и начинъ за попълване направенитѣ въ това отношение непълноти, като се пристѣпва къмъ повторно прѣброяване за смѣтка на провинившитѣ се. Въ останалитѣ членове сж прѣдвидени глоби за всички ония частни лица и служаци, които взематъ участие въ извършване на прѣброяването и които допускатъ каквито и да било погрѣшки, опущения и нередовности. Най-послѣ, съ членъ 1 отъ Закона се узаконява периодичностъ на прѣброяванията прѣзъ всѣки 5 години.

1. Подготовителни мѣрки.

Номериране на сградитѣ. — Първата прѣдшествувана самото прѣброяване работа състоеше въ номерирането на сградитѣ. Необходимо бѣ прѣдварително да се номериратъ сградитѣ въ всѣко населено мѣсто, било като се пристѣпни къмъ нова номерация, дѣто такава не е имало отъ по-рано, било като се провери, поправи и допълни вече съществуващата. По тоя начинъ се улесняваше работата въ самия денъ на прѣброяването, а, отъ друга страна, имаше се възможностъ относно да се прѣцѣпва пълнотата и точността на прѣброяването.

На 18 юний 1905 г. съ окръжно № 4414 Дирекцията разпрати чрѣзъ околийскитѣ и градскитѣ началници до всички общински кметове въ страната „Наредби за номерирането

Le recensement de l'année 1905 suit entièrement le plan et la méthode appliqués dans le recensement précédent de 1900. En exposant, sous ce rapport, les mesures et les dispositions prises à l'effet de l'organisation du recensement actuel, nous aurons également une représentation complète des méthodes de l'avant-dernière opération du même genre.

Les premiers recensements chez nous furent entrepris et effectués en quelque sorte à la hâte, provoqués par des besoins urgents, sous la pression du moment, et n'étaient prescrits que par un décret princier. Une périodicité et succession par temps régulière entre les entreprises isolées faisait défaut, il manquait une organisation exactement déterminée et strictement appliquée des organes et des agents pour l'exécution du recensement. Afin d'aider, sous ce rapport, les recensements futurs dans le pays, la Direction de la Statistique élaborà, en 1897, une loi spéciale pour les recensements, loi qui fut votée par la IX-e Assemblée Nationale Ordinaire, dans sa II-e session régulière du 10 novembre 1897. C'est d'après cette loi que les recensements en Bulgarie sont effectués à partir de l'année 1900.

La loi du 15 décembre 1897 assure la plus grande exactitude, précision et plénitude possibles des données sur le recensement par ses dispositions dans les art. art. 2, 12, 13, 14 et 15. Avant tout, le premier de ces articles écarte la défiance, avec laquelle notre population se comportait plus tôt envers les recensements, en soupçonnant toujours des buts fiscaux, lorsqu'on lui demandait n'importe quels renseignements statistiques, et en évitant, par suite, de fournir des données exactes en ce qui concerne l'âge, l'état civil, la profession, le nombre du bétail et ainsi de suite. Cet article établit qu'aucun individu ne sera personnellement chargé d'impôts par suite et sur la base des données fournies et qu'il n'existe pas des causes pour que chacun ne dise la vérité sur les questions qui lui sont posées, ainsi qu'il est prévu dans l'art. 12 suivant. Il est nécessaire de gagner la confiance de la population envers la statistique et de l'habituer à faire elle-même sa statistique. A cet effet, l'art. 2 porte: „après l'élaboration et le groupement des tableaux statistiques généraux, les bulletins dans lesquels sont inscrits les diverses données statistiques sont brûlés“. Est-il constaté, cependant, que quelqu'un a essayé d'éviter d'être recensé ou bien a fourni des données inexactes ou incomplètes, l'art. 13 prévoit, dans ce cas-là, les amendes et peines qui lui sont appliquées, et, en outre, il est prévu également le moyen de compléter les lacunes laissées sous ce rapport, en procédant à un second recensement pour le compte des fautifs. Dans tous les autres articles, on prévoit des amendes à l'effet de toutes les personnes privées ou tous les employés qui prennent part dans l'exécution du recensement et qui accomplissent n'importe quelles erreurs, omissions et irrégularités. Enfin, avec l'article 1 de la Loi, on a légalisé la périodicité des recensements à chaque période de cinq ans.

1. Dispositions préparatoires.

Numérotage des bâtiments. — Le premier travail qui précède le recensement-même consistait dans le numérotage des bâtiments. Il était indispensable de numéroter au préalable les bâtiments de chaque localité, soit en procédant à un nouveau numérotage, là où il n'y en a pas eu plus tôt, soit en vérifiant, corrigeant et complétant celui qui existait déjà. Par ce moyen, le travail au jour même du recensement était facilité, tandis qu'il était possible, d'autre part, d'apprécier ensuite la plénitude et l'exactitude du recensement.

Au 18 juin 1905, avec circulaire № 4414, la Direction a envoyé, par l'intermédiaire des sous-préfets et des préfets de police des villes, à tous les maires de communes du pays